

Wydawnictwo Helion ul. Chopina 6 44-100 Gliwice tel. (32)230-98-63 e-mail: helion@helion.pl

Po prostu OpenOfficePL

Autor: Maria Sokół ISBN: 83-7361-607-1 Format: B5, stron: 288

ion.nl

OpenOfficePL to pakiet biurowy składający się z edytora tekstu, arkusza kalkulacyjnego, aplikacji graficznej, edytora dokumentów HTML oraz edytora równań. Umożliwia wykonywanie typowych zadań związanych z przygotowywaniem różnego rodzaju dokumentów, wykorzystywanie plików w różnych formatach (w tym również pochodzących z pakietu MS Office) oraz import i eksport plików XML i PDF. Jego możliwości w niczym nie ustępują możliwościom komercyjnych pakietów biurowych, nad którymi ma jednak zasadniczą przewagę – cenę.

Książka "Po prostu OpenOfficePL" to zbiór podstawowych informacji dotyczących tego pakietu. Opisuje możliwości i narzędzia zawarte w poszczególnych komponentach OpenOffice i sposoby korzystania z nich. Każde zagadnienie jest przedstawione w postaci punktów i bogato ilustrowane. Dzięki temu książka może służyć jako podręczna pomoc, przydatna przy codziennym korzystaniu z OpenOffice.

- Instalacja i rejestracja pakietu
- Tworzenie dokumentów w edytorze Writer
- · Formatowanie tekstu i korzystanie ze stylów
- · Wstawianie tabel, elementów graficznych, spisów treści i skorowidzów
- Drukowanie dokumentów
- Korzystanie z arkusza kalkulacyjnego Calc
- · Obliczenia, formuły, wykresy i bazy danych w arkuszu kalkulacyjnym
- Tworzenie prezentacji w programie Impress
- · Projektowanie elementów graficznych za pomocą programu Draw

 Wstawianie do dokumentów wzorów matematycznych utworzonych w programie Math

Spis treści

	Wstęp	11
Część I	Wprowadzenie do OpenOfficePL	13
Rozdział 1.	OpenOffice Kilka słów o OpenOffice	15 15
	Podstawowe informacje o kazdym z modułow pakietu OpenOfficePL 3. Wymagania systemowe Inne systemy operacyjne Serwis OpenOffice Polska	19 20 20
Rozdział 2.	Instalowanie pakietu OpenOfficePL Instalacja OpenOfficePL Rejestracja oprogramowania	21 21 28
Część II	Writer	29
Rozdział 3.	Środowisko pracy Uruchamianie edytora Writer	31 31 36 36 36 38 39 41 45 47 48 49
Rozdział 4.	Tworzenie dokumentów Nowy dokument tekstowy Wprowadzanie tekstu Tryb wstawiania i nadpisywania	53 53 54 54

	Zaznaczanie tekstu	55
	Usuwanie tekstu	56
	Wycinanie, kopiowanie i wklejanie	57
	Zapisywanie dokumentu	59
	Eksportowanie dokumentu do formatu PDF	61
	Zapisywanie i porównywanie wersji dokumentu	63
	Otwieranie dokumentu	65
	Importowanie dokumentu edytora Word	66
	Zamykanie dokumentu	67
	Kończenie pracy z programem	68
Rozdział 5.	Formatowanie dokumentu tekstowego	69
	Formatowanie znaku	69
	Pogrubienie, kursywa i podkreślenie	69
	Szybka zmiana koloru czcionki i tła	71
	Pionowa pozycja znaku	72
	Poziome rozmieszczenie znaków	75
	Wybór kroju czcionki	76
	Zmiana rozmiaru czcionki	77
	Zamiana wielkich liter w małe i na odwrót	78
	Obracanie tekstu	78
	Definiowanie ustawień czcionki z poziomu okna dialogowego Znak	79
	Formatowanie akapitu	80
	Wyrównanie tekstu w akapicie za pomocą przycisków	80
	Wyrównanie akapitu — okno dialogowe Akapit	81
	Definiowanie wcięć za pomocą linijki	82
	Definiowanie wcięć w oknie dialogowym Akapit	83
	Interlinia	84
	Odstępy przed i za akapitem	86
	Ustawienia tabulacji	87
	Obramowania akapitu	90
	Formatowanie pierwszych liter akapitu	91
	Formatowanie stylu	92
	Stylista	92
	Stosowanie stylu akapitu	93
	Projektowanie nowego stylu akapitu	94
	Korzystanie z trybu wypełniania formatem	95
	Tworzenie stylu znaku metodą przeciągnij i upuść	96
	Importowanie stylu akapitu	97

	Definiowanie stylu w oknie dialogowym Styl akapitu	
	Modyfikowanie stylu akapitu w oknie dokumentu	100
	Modyfikowanie stylu akapitu w oknie dialogowym Styl akapitu	100
	Usuwanie stylu akapitu	101
	Formatowanie strony	
	Przełączanie stylów strony	104
	Style ramek	105
	Zapisywanie stylu ramki	108
Rozdział 6.	Zaawansowana obsługa dokumentu	109
	Obrazy w dokumencie tekstowym	
	Wstawianie obrazu	109
	Zakotwiczanie obrazu w dokumencie	113
	Obraz jako tło strony	114
	Mapa obrazkowa	115
	Dodawanie do obrazu podpisu	117
	Galeria	118
	Elementy graficzne w dokumencie	119
	Tabele	121
	Wstawianie tabeli	121
	Zaznaczanie tabeli i jej elementów	122
	Dostosowywanie rozmiarów elementów tabeli	123
	Dodawanie kolumn i wierszy w tabeli	126
	Modyfikacja formatowania tabeli	127
	Formatowanie tekstu w tabeli z poziomu okna Format tabeli	128
	Sumowanie kolumny	130
	Scalanie i dzielenie komórek tabeli	130
	Autoformatowanie tabeli	132
	Listy wypunktowane i numerowane	
	Wstawianie list wypunktowanych i numerowanych	133
	Formatowanie listy	134
	Konspekt	135
	Nagłówki i stopki	136
	Wstawianie nagłówka	136
	Wstawianie stopki	137
	AutoPilot i korespondencja seryjna	138
	Przygotowywanie własnej książki adresowej	
	dla potrzeb korespondencji seryjnej	144

Rozdział 7.	Drukowanie dokumentu	147
	Sprawdzenie poprawności ortograficznej dokumentu tekstowego	147
	Podgląd wydruku	148
	Podgląd kilku stron	149
	Układ strony	150
	Drukowanie	151
Część III	Calc	153
Rozdział 8.	Informacje ogólne	155
	Uruchamianie programu Calc	155
	Narzędzia programu Calc	158
	Menu Widok	159
	Definiowanie ustawień obliczeń dla arkusza kalkulacyjnego	160
	Poruszanie się po arkuszu	
	Zaznaczanie komórek w arkuszu	
	Obsługa danych i arkuszy	164
	Wprowadzanie danych	164
	Modyfikacja zawartości komórek	
	Usuwanie danych	167
	Zakres wpisów	167
	Kopiowanie zawartości komórek	
	Wycinanie	
	Wklejanie	
	Transponowanie danych	170
	Wstawianie zawartości Schowka z przeniesieniem komórek	170
	Wstawianie komórek, wierszy i kolumn	171
	Zapisywanie arkusza kalkulacyjnego	172
	Otwieranie istniejącego dokumentu	172
	Wstawianie arkuszy	173
	Zmiana nazwy arkusza	173
	Jednoczesne korzystanie z kilku arkuszy	174
	Zamykanie dokumentu	174
Rozdział 9.	Obliczenia	175
	Formatowanie danych	175
	Wyświetlanie liczb	175
	Format procentowy	177
	Format walutowy	177
	Format daty	177

	Adresowanie komórek	179
	Adresowanie względne	179
	Adresowanie bezwzględne	179
	Nazywanie komórek	179
	Mieszane adresowanie	180
	Proste obliczenia	
	Sumowanie	181
	Zakresy sumowania i sumy pośrednie	
	Sumowanie komórek z różnych arkuszy	184
	Proste formuły	
	AutoPilot funkcji	
	Wykorzystanie odwołań względnych i bezwzględnych	
	w złożonych formułach	
	Operatory Calc	
Rozdział 10	Wykresy	191
	Wstawianie wykresu	191
	Modyfikowanie wykresu	193
	Modyfikowanie zakresu danych prezentowanego na wykresie	196
	Formatowanie serii danych	197
	Zmiana typu wykresu	100
	Formatowanie wykresów trójwymiarowych	200
B . 11		
Rozdział II.	Bazy danych w arkuszu kalkulacyjnym	203
	Baza danych — podstawowe informacje	
	Sortowanie danych	
	Filtrowanie danych	
	Pilot danych — tabele przestawne	
	Zastosowanie w księgowości	
	Analiza czasu pracy	
Rozdział 12.	Drukowanie arkusza kalkulacyjnego	211
	Widok podziału na strony	
	Podgląd wydruku	
	Ustawienia strony	
	Drukowanie	
	Drukowanie skoroszytu	214
	Definiowanie zakresu wydruku	214
	Drukowanie arkuszy	215

Część IV	Impress	217
Rozdział 13.	Impress	219
	Uruchamianie modułu Impress	
	Przygotowywanie prezentacji	
	Widoki i tryby pracy dostępne w oknie Impress	
	Wypełnianie slajdów zawartością	
	Zmiany na slajdach	
	Zmiana układu slajdu	227
	Zmiana nazwy slajdu	227
	Zmiany w zawartości	
	Usuwanie slajdu	
	Zmiany kolejności slajdów	
	Efekty stowarzyszone z obiektami	
	Animacje w prezentacji	
	Definiowanie tła slajdów	
	Pokaz slajdów	
	Prezentacja z pomiarem czasu	
	Drukowanie prezentacji	
Część V	Draw	237
Rozdział 14.	Draw	239
	Uruchamianie modułu Draw	
	Paski narzędzi	
	Wstawianie rysunku	
	Edycja rysunku	
	Zapisywanie dokumentu programu Draw	
	Tworzenie grafiki wektorowej i obiektów	
	Edycja kolorów	
1	Wzory, wypełnienia graficzne i gradienty kolorów	
	Linie i strzałki	
	Obiekty trójwymiarowe	
	Konwersja obiektu 2D do obiektu 3D	
	Morfing	
	Rozmieszczanie, grupowanie i wyrównywanie obiektów	
	Praca z tekstem	
	Zamiana znaków tekstowych na krzywe	257
	Warstwy	
	Modyfikacja krzywej	

Dodatki		263
Dodatek A	Niektóre skróty klawiaturowe w programie OpenOfficePL 3.0	265
Dodatek B	Math	269
	Wstawianie formuł w dokumencie tekstowym	270
	Podstawowe polecenia programu Math	272
	Stosowanie nawiasów	273
	Korzystanie z okna Wybór	274
	Symbole	275
	Wzory chemiczne	275
	Wzory matematyczne w dokumencie	276
	Skorowidz	277

Formatowanie dokumentu tekstowego

E Be	ez tytułu	1 - Opc	nOffice	ગ. ૩.૦												
<u>P</u> lik	Edycja	<u>W</u> idok	Wstaw	Eormat	<u>N</u> arzędzia	<u>O</u> kno	Pom	ic								×
						ľ	¢ .		8 é	5 %	•	ಷ ವೇ	*	20	ŵ	
Nagł	ówek tab	eli	·Q	Times N	lew Roma 🔻	12	• 0	K	<u>P</u> =	*	= =	油 油 (	÷ (e	A Ø	E	1
鬙	L 2··;	3 🖉	4 · · · 5	• • • 6 •	7 · · · 8	9	• 10	• 11	• 12	• 13	14	15 16	17	18	1.5	-

Rysunek 5.1. Jeśli umieścisz kursor w tabeli, na pasku obiektów pojawią się obiekty tabeli – kliknij przycisk oznaczony niebieską strzałką umieszczony z prawej strony paska, aby pojawiły się obiekty tekstowe

W edytorze OpenOfficePL Writer nie zabraknie Ci opcji formatowania. Jest ich tak wiele, że w żaden sposób nie będziemy w stanie wypróbować wszystkich z nich. Czeka Cię więc wiele samodzielnej pracy. Nie martw się jednak — zasady formatowania są podobne jak w edytorze Word.

Formatowanie znaku

Formatowanie znaku obejmuje:

- określenie takich atrybutów, jak: pogrubienie, kursywa, podkreślenie, przekreślenie, pozycja znaku, itp.;
- ustawienie odstępów między znakami;
- wybranie kroju czcionki (np. Courier New, Arial, itp.);
- zdefiniowanie rozmiaru czcionki.

Pogrubienie, kursywa i podkreślenie

Formatowanie znaków jest wyjątkowo proste przy użyciu paska obiektów. Za jego pomocą możesz zmieniać czcionkę i jej wielkość, a także opcje pogrubienia, kursywy i podkreślenia.

Jeżeli kursor został umieszczony w tabeli, pasek obiektów ulegnie zmianie. Aby przywrócić ikony formatowania tekstu na pasku obiektów, kliknij przycisk oznaczony niebieską strzałką, a umieszczony na prawym końcu paska (rysunek 5.1).

Aby zastosować do tekstu podstawowe atrybuty, takie jak pogrubienie, kursywa i podkreślenie:

- Zaznacz tekst, do którego będziesz stosował atrybuty znaku. Jeśli chcesz zmienić format tylko jednego wyrazu, wystarczy umieścić w nim kursor.
- **2.** Kliknij na *pasku obiektów* przycisk odpowiedniej opcji formatowania (patrz rysunek 5.2). Format znaku zostanie zastosowany.
- ✓ Pogrubienie, kursywę i podkreślenie można uaktywnić, korzystając z menu kontekstowego. Jeśli zamierzasz wpisać tekst o danym formacie, kliknij prawym przyciskiem myszy i wybierz w menu podrzędnym Styl odpowiedni format (rysunek 5.3). Format ten będzie stosowany do wprowadzanego tekstu. Jeśli zechcesz go wyłączyć, kliknij na pasku funkcji odpowiadający formatowi przycisk.
- ✓ Formatowanie możesz też włączać i wyłączać korzystając ze znanych skrótów: Ctrl+B (pogrubienie), Ctrl+I (kursywa) i Ctrl+U (podkreślenie).
- Aby usunąć pogrubienie, kursywę lub podkreślenie, zaznacz tekst, do którego zastosowano dany format i naciśnij na pasku obiektów odpowiedni przycisk formatowania znaku.

Rysunek 5.2. Na pasku obiektów znajdziesz przyciski formatowania znaku — możesz za pomocą nich zastosować pogrubienie, kursywę i podkreślenie

	<u>D</u> omyślnie				
Α	<u>C</u> zcionka				
Att	Roz <u>m</u> iar	×.,			
	St <u>v</u> l	•	G	<u>P</u> ogrubienie	Ctrl+E
	<u>W</u> yrównanie		K	<u>K</u> ursywa ®	Ctrl+1
	Interlinia		P	Podkreślenie	Ctrl+U
	Z <u>n</u> ak Akapit Strong		于丁派	Pr <u>z</u> ekreślenie <u>C</u> ień Kon <u>t</u> ur	
E	guona Numeracja/wypunktowanie Wielkie i małe litery		А ^н Ат	<u>I</u> ndeks górny Indeks <u>d</u> olny	Ctrl+Shift+F Ctrl+Shift+B
	<u>E</u> dytuj styl akapitu				
Ж	Wytnij	Ctrl+X			
6	<u>K</u> opiuj	Ctrl+C			
œ	Wklej	Ctrl+V			

Rysunek 5.4. Przycisk Kolor czcionki na pasku obiektów pozwala szybko zmienić kolor tekstu

do teksi	'U ZASTO <mark>SOWAN</mark>	Y ZOS TANIE KOLOR Z KONEW	KI
	(è		
DO TEKSI	TU ZASTOSOWAN	VY ZOSTANIE KOLOR Z KONI	ewki
		(à	

Rysunek 5.5. Korzystając z "konewki" możesz zmienić kolor tekstu bez wcześniejszego zaznaczania go

Szybka zmiana koloru czcionki i tła

Na pasku obiektów znajdują się dwa narzędzia formatowania tekstu, *Kolor czcionki* i *Tło akapitu*. Kolory możesz wybierać spośród tych znajdujących się na palecie systemowej i tych, które sam zdefiniujesz.

Aby zmienić kolor czcionki:

- 1. Zaznacz znak lub ciąg znaków.
- **2.** Naciśnij i przytrzymaj przycisk *Kolor czcionki*. Przycisk ten znajdziesz na pasku obiektów.
- **3.** Wyświetlona zostanie paleta *Kolor czcionki*, z której możesz wybrać kolor, który chcesz zastosować do zaznaczonego tekstu (rysunek 5.4).
- ✓ Jeśli przycisk Kolor czcionki zostanie tylko kliknięty (a więc nie zostanie przytrzymany), do zaznaczonego tekstu zostanie zastosowany kolor, który wybrałeś poprzednio.

Można zmienić kolor tekstu nie zaznaczając go wcześniej. Służy do tego narzędzie o postaci "konewki". Ta opcja jest często stosowana do wyróżniania fragmentów tekstu i stanowi elektroniczny odpowiednik kolorowych markerów, którymi posługujemy się, by zaznaczyć tekst na papierze.

Aby zmienić kolor tekstu korzystając z "konewki":

- **1.** Przytrzymaj wciśnięty przycisk *Kolor czcionki* i wybierz żądany kolor z palety.
- 2. Kursor myszy przyjmie postać "konewki" 🚱.
- **3.** Przeciągnij myszą tekst, którego kolor chcesz zmienić (rysunek 5.5). Do tekstu zostanie zastosowany wybrany kolor.
- **4.** Aby wyłączyć tryb zmiany koloru tekstu, kliknij w obrębie dokumentu lub kliknij przycisk *Kolor czcionki*.

Aby zmienić tło znaku:

- Zaznacz znak lub ciąg znaków, dla których chcesz zdefiniować inne tło.
- **2.** Naciśnij i przytrzymaj przycisk *Wyróżnienie*. Przycisk ten znajdziesz na pasku obiektów.
- **3.** Wyświetlona zostanie paleta *Wyróżnienie*, z której możesz wybrać kolor, który chcesz zastosować do zaznaczonego tekstu (rysunek 5.6).
- ✓ Jeśli tylko klikniesz przycisk *Wyróżnienie*, do zaznaczonego tekstu zostanie zastosowany kolor, który wybrałeś poprzednio.

Pionowa pozycja znaku

Odstępy pionowe są mierzone względem linii bazowej, tzn. linii, na której ułożone są znaki. Innymi słowy, chodzi tu po prostu o indeksy górne i dolne.

Możesz korzystać z domyślnie skonfigurowanych indeksów dolnych i górnych — odpowiednie polecenia formatowania znajdziesz w menu głównym i kontekstowym.

Jeśli jednak chcesz zmienić ustawienia formatowania pionowej pozycji znaku, potrzebne Ci będzie okno dialogowe *Znak*. Okno *Znak* to centrum formatowania dla znaku. Znajdziesz tu mnóstwo ustawień, z którymi powinieneś poeksperymentować.

Rysunek 5.6. *Przycisk Wyróżnienie na pasku* obiektów pozwala szybko zmienić kolor tła tekstu

○ Indeks górny ○ Normalna ○ Indeks dolny	<u>P</u> odnieś/obn <u>W</u> zgl. rozm.	iž o \$5% czcionki 58%	Automatycznie	
Dbrót/skalowanie (© 0 st. (	<u>9</u> 0 st.	C <u>2</u> 70 st.	🖵 Dopasuj do wiersza	
Sk <u>a</u> luj szerokość Odstęp	100	% 🗄		
Domyślnie	<u> </u>	0,0pt 😤	∏ <u>K</u> erning	

Rysunek 5.7. Na zakładce Pozycja usuń znacznik z pola Automatycznie i określ podniesienie (lub obniżenie) indeksu w polu Podnieś/obniż o, a w polu Wzgl. rozm. czcionki zdefiniuj wielkość ideksu względem tekstu podstawowego

Rysunek 5.8. Oto porównanie efektów standardowych ustawień formatowania i efektów ustawień własnych na przykładzie indeksu dolnego

Aby sformatować znak jako indeks górny lub dolny:

- Zaznacz tekst, który ma zostać sformatowany jako indeks górny lub dolny (jeśli chcesz zdefiniować ustawienia formatowania dla nowo wprowadzanego tekstu, nie musisz nic zaznaczać — wystarczy wprowadzić ustawienia zgodnie z przedstawionym poniżej przepisem).
- **2.** Kliknij prawym przyciskiem myszy i wybierz z menu kontekstowego pozycję *Znak* lub wybierz pozycję *Znak* w menu *Format*.
- **3.** W oknie dialogowym *Znak*, które się pojawi, wybierz zakładkę *Pozycja* i w sekcji *Pozycja* kliknij opcję *Indeks górny* (lub *Indeks górny*).
- **4.** Jeśli nie zadawala Cię standardowe podniesienie lub opuszczenie znaku i względny rozmiar znaku, usuń znacznik z pola *Automatycznie* i w polach *Podnieś/obniż o* i *Wzgl. rozm. czcionki* wpisz własne parametry. W oknie podglądu zobaczysz efekty wprowadzanych ustawień (rysunek 5.7).
- **5.** Kliknij przycisk *OK*. Efekt zastosowania formatowania prezentuje rysunek 5.8.

Aby skorzystać z domyślnie zdefiniowanych indeksów górnych i dolnych:

- 1. Zaznacz tekst, który chcesz przekształcić w indeks górny lub dolny.
- 2. Kliknij prawym przyciskiem myszy i wybierz z menu kontekstowego pozycję *Styl*, a następnie wybierz w menu podrzędnym pozycję *Indeks górny* (lub *Indeks Dolny*) (patrz rysunek 5.9). Odpowiadają im skróty klawiaturowe *Ctrl+Shift+P* i *Ctrl+Shift+B* — zapamiętaj te skróty, bowiem to one umożliwiajają najszybsze sformatowanie tekstu jako indeksu.
- ✓ Indeksy górne i dolne są często stosowane. Nie wszyscy jednak lubią korzystać ze skrótów klawiaturowych, a korzystanie z menu kontekstowego nie jest w tym przypadku zbyt wygodne. Co pozostaje? Dodać przyciski wstawiania indeksów dolnych i górnych do paska obiektów. Jak pamiętasz z rozdziału 3., wystarczy w tym celu kliknąć pasek obiektów prawym przyciskiem myszy i wybrać w menu kontekstowym pozycję *Widoczne przyciski*, a następnie pozycję *Indeks górny* lub *Indeks dolny* (rysunek 5.10). Jeśli chcesz, możesz dodać do paska obiektów także przycisk *Atrybuty czcionki*, otwierający okno dialogowe *Znak*.

Rysunek 5.9. Indeksy górne i dolne można definiować korzystając z menu kontekstowego lub skrótów klawiaturowych

Rysunek 5.10. Można włączyć wyświetlanie przycisków Indeks górny i Indeks dolny na pasku obiektów. W tym samym menu znajdziesz także pozycję Atrybuty czcionki — to przycisk otwierający okno Znak

ODSTĘPY MIĘDZY ZNAKAMI DOMYŚLNE ODSTĘPY MIĘDZY ZNAKAMI ROZSZERZONE

Pozycja 🦳 Indeks górny			1%	Auto	matycznie	
Mormalna Mormalna			100%	3		
C Indeks <u>d</u> olny						
Obrót/skalowanie	' <u>9</u> 0 st.	C <u>2</u> 70	st.	🗖 Dopasuj	do wiersza	
Sk <u>a</u> luj szerokość	10	0% ÷				
Odstęp						
Rozszerzone	• <u>•</u>	4,0pt	Ξr	<u>K</u> erning		
ODOTI		6 T T T	2 7 17	77 NT 4	TZ A 3	ст
_ODSII	ξΡΥ Ν	ΛIĘI	JΖY	ZNA	KAN	/1 I_

Rysunek 5.11. W sekcji Odstęp okna Znak zdefiniujesz odstępy poziome między znakami i włączysz kerning

odstępy mędzy znakami domyślne odstępy między znakami rozszerzone odsiępymędzyznakamiśleśniche Kerning wyłączony: WAVA Kerning włączony: WAVA

Rysunek 5.12. Efekty ustawień wprowadzonych w sekcji Odstęp okna Znak

Poziome rozmieszczenie znaków

Poziome rozmieszczenie znaków, ich zbliżanie i oddalanie, kontroluje opcja *Odstępy* dostępna w oknie dialogowym *Znak*. Do dyspozycji masz trzy możliwości: *Domyślnie*, *Szerokie* i *Wąskie*. Możesz też określić stopień rozsunięcia lub zagęszczenia znaków oraz włączyć *kerning*.

 Kerning polega na zmniejszeniu odstępów między pewnymi parami znaków, np. WA lub VA, które optycznie wydają się być za bardzo od siebie oddalone.

Aby zmienić odstępy między znakami lub włączyć kerning (nie jest domyślnie włączony):

- Zaznacz tekst, który ma zostać sformatowany (jeśli chcesz zdefiniować ustawienia formatowania dla nowo wprowadzanego tekstu, nie musisz nic zaznaczać — wystarczy wprowadzić ustawienia zgodnie z przedstawionym poniżej przepisem).
- 2. Kliknij prawym przyciskiem myszy i wybierz z menu kontekstowego pozycję *Znak*, a w oknie dialogowym *Znak* kliknij zakładkę *Pozycja*. Aby ułatwić sobie otwieranie okna *Znak*, możesz dodać do paska obiektów przycisk *Atrybuty czcionki* (przeczytaj uwagę do poprzedniego punktu).
- **3.** Z listy *Odstęp* wybierz sposób rozsuwania znaków i określ w polu obok jego parametry (rysunek 5.11).
- **4.** Zaznacz pole wyboru *Kerning*, jeśli chcesz włączyć tę opcję.
- **5.** Sprawdzaj efekty ustawień w oknie podglądu. Jeśli jesteś zadowolony, naciśnij *OK*. Wpływ ustawień na wygląd tekstu możesz zobaczyć na rysunku 5.12.
- ✓ Aby na zakładce *Pozycja* okna dialogowego *Znak* przywrócić ustawienia domyślne, kliknij przycisk *Resetuj*, który znajdziesz u dołu okna.